

OPBOUW

weekblad tot opbouw van het gereformeerde leven

red. en sekr. riouwstraat 59, wormerveer

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw“

adm.: kon. wilhelminalaan 38, leersum

L. W. G. BLOKHUIS — SCHIEDAM

HET GEBED VAN EZRA

Ezra 9

Ezra is zijn werk begonnen temidden van een ontrouw verbondsvolk. Het 9e hoofdstuk van het boek Ezra begint met een tijdsbepaling: Toen dit gebeurd was. Zo zonder meer is niet duidelijk wanneer de oversten tot Ezra kwamen met de boodschap, dat het volk Israël zich niet afgezonderd had van de volken der landen. Maar uit de dateringen van 7 : 9 en 10 : 9 blijkt, dat er vier maanden verlopen zijn sinds de aankomst van Ezra in Jeruzalem.

Tijd genoeg voor Ezra om tot de conclusie te komen, dat ook onder het teruggekeerde overblijfsel van Israël het kwaad voortwoekerd. Maar het is niet Ezra zelf, het zijn enkele oversten, familiehoofden, die zich gedrongen voelen op een ernstig euvel te wijzen. Die oversten kwamen tot Ezra en zeiden: Het volk Israël, de priesters en de Levieten hebben zich niet afgezonderd gehouden van de volken der landen, wat hun gruwelen betreft: van de Kanaänieten, de Hethieten, de Perizzieten, de Jebusieten, de Ammonieten, de Moabieten, de Egyptenaren en de Amorieten. Wat zegt Gods wet, Zijn heilige thora?

Wat heeft Ezra daarin ongetwijfeld gevonden?

„Weest Mij heilig, want heilig ben Ik, de HERE, en Ik heb u afgezonderd van de volken, opdat gij Mij zoudt toebehoren.“ Vandaar dat Mozes het volk moest waarschuwen voor het kwaad van de gemengde huwelijken: „Gij zult u ook met hen niet verzwagen; uw dochters zult gij aan hun zonen niet geven, noch hun dochters nemen voor uw zonen; want zij zouden uw zonen van Mij doen afwijken, zodat zij andere goden zouden dienen en de toorn des HEREN tegen u zou ontbranden en Hij u weldra zou verdelgen“.

Het is bekend hoe koning Salomo deze ernstige waarschuwingen in de wind heeft geslagen. Hoewel onder de vele volken geen koning was zoals hij en hij een beminde was van zijn God en God hem tot koning over

geheel Israël had aangesteld, deden de vreemde vrouwen zelfs hém zondigen. Daarover is de HERE zo boos geworden, dat het grootste deel van het koninkrijk niet aan de zoon, maar aan de knecht van Salomo kwam. Het koninkrijk werd van Salomo afgescheurd. Dat was de strenge straf over Salomo's huwelijken met vreemde vrouwen.

Nu is hetzelfde kwaad er weer. Nu, na de beproevingen van de ballingschap.

De oversten kwamen tot Ezra met een zware aanklacht tegen het volk Israël. Ze zeiden tot Ezra: Het volk Israël, de priesters en de Levieten hebben zich niet afgezonderd gehouden van de volken der landen. Het kwaad is algemeen. Leken en priesters en Levieten hebben zich er aan bezondigd. Oversten en leiders gingen daarin voor en zelfs priesters en Levieten hebben zich aan trouwbreuk schuldig gemaakt. Trouwbreuk, dat woord is niet te zwaar geladen.

Na de ballingschap waren de mensen in Jeruzalem eerst bang voor de heidenen. Dat lezen we in Ezra 3: Zij richtten het altaar op zijn fundamenten op, want vrees voor de volken der landen was over hen gekomen. Op de plaats waar het oude altaar gestaan had werd weer een altaar opgericht. Dit gebeurde in vrees voor de volken der landen. Die volken stelden zich vijandig op en dat was niet onbegrijpelijk.

Maar nu zijn we een hele tijd verder in de geschiedenis. Er is veel veranderd. Het heilige volk heeft zich niet afgezonderd gehouden van de volken der landen, wat hun gruwelen betreft. Er staat letterlijk: overeenkomstig hun gruwelen. De Joden hadden zich niet van de heidenen geïsoleerd, zoals dat vanwege de heidense gruwelen had moeten gebeuren. De wet verbood verzwagering met de heidenen die in Kanaän woonden. Het is veelzeggend welke volken hier genoemd worden, namelijk de Kanaänieten en aanverwante stammen. Temidden van zulke volken leefde een kleine gemeente. Tot deze gemeente kwam het gebod: Vormt geen ongelijk span met ongelovigen!

Als Ezra hoort welke trouwbreuk de gemeente heeft gepleegd blijft hij een hele dag verbijsterd zitten. Hij zegt geen woord. Wat zal het Ezra in Jeruzalem zijn tegengevallen! Nu scheurt hij zijn kleet en zijn mantel. Zo bedrijft een oosterling rouw. Als in het oosten iemand rouwt is dat voor zijn besef niets minder dan met een dode afdalen in de onderwereld. Daar draag je geen net pak. En naast het scheuren van de kleren komt het uittrekken van de haren, dat is de vernietiging van het leven zoals dat in de haargroei tot uiting komt. Wat aan Ezra wordt verteld over het gedrag van zijn volk komt bij hem over als een doodsbbericht.

Ezra vertelt: en tot mij kwamen samen allen die beefden voor de woorden van de God van Israël, wegens de trouwbreuk der ballingen, maar ik bleef verbijsterd neerzitten tot het avondoffer. De vrome mensen verzamelden zich bij Ezra. Ze zien aan hun voorganger hoe diep hij getroffen is door de levenshouding van zijn volk. Israël is ten dode gedoemd als het zoiets doet.

Dan keert Ezra zich naar de tempel, waar de HERE woont. Hij knielt neer en laat zijn hoofd zakken tussen zijn uitgestrekte handen, totdat het de grond raakt. Ezra wil bidden, bidden voor zijn volk. Daar ligt hij geknield. Hij breidt zijn handen uit. Salomo ging vóór het altaar des HEREN staan, ten aanschouwen van de hele gemeente van Israël, en breidde zijn handen uit. Dat was ook een gebedshouding. Maar de houding die Ezra aanneemt is nog eerbiediger, nog nederiger. En Ezra erkent in het begin van zijn gebed, dat de zonden de gemeente boven het hoofd uitstijgen en dat de schuld is opgestapeld en tot de hemel gestegen.

Ezechiël had geroepen: Schaam u en bloos over uw gedrag, huis van Israël. Ezra schaamt zich. Hij durft zijn ogen niet tot zijn God op te slaan. Hij buigt zich onder de schuld van zijn volk. Hij voert geen verzachtende omstandigheden aan.

Naast het gebed uit Ezra 9 kunt u dat van Daniël 9 leggen en dat van Nehemia 9. Daar in Nehemia 9 kunt u precies zien hoe het gegaan is. „Ten tijde van hun benauwdheid riepen zij tot U en Gij hoordet uit de hemel en gaaf hun naar uw grote barmhartigheid verlossers, die hen verlostten uit de macht van hun tegenstanders. Zodra zij dan rust gekregen hadden, gingen zij weer kwaad doen voor Uw aangezicht en Gij liet hen over aan de macht van hun vijanden,

zodat die over hen heersten. Zo gebeurde het niet één of twee keer, maar vele malen.

Leest de geschiedenis van de boeken Richteren en Koningen en u kunt het constateren. Gods volk deed als de dwaas, van wie de Spreukendichter zegt:

Al stampt gij een dwaas in een vijzel, tussen de graankorrels met een stamper, zijn dwaasheid zal niet van hem wijken.

Ezra moet belijden: Van de dagen onzer vaderen af tot op deze dag zijn wij in grote schuld en om onze ongerechtigheden zijn wij overgeleverd, wij, onze koningen, onze priesters in de macht van de koningen der landen, aan het zwaard, aan gevangenschap, aan plundering, aan openlijke schande zoals nu.

Er is bij Ezra geen spoor van ressentiment tegen de volken die Israël veel kwaad deden. Ezra erkent: Dat hebben wij verdiend! Ezra werkt ook niet op de nationale gevoelens, hij roept niet op tot strijd en verzet, hij wil bij zijn volk berouw opwekken en het tot bekering brengen. En hij besluit zijn gebed met de belijdenis: Waarlijk, niemand kan vanwege onze schuld voor uw aangezicht standhouden.

Het is een aangrijpend gebed van een voorganger, die de schuld van de gemeente draagt. Ezra's gebed is ook een opvallend gebed. Het valt op, dat hij geen verwijten doet aan de zondaars, maar hun zonden voor God belijdt en dan nog wel zo, dat hij hun zonden ook als zijn eigen zonden belijdt. Ezra bidt als voorbidder. Hij is niet alleen Schriftgeleerde, maar ook priester en een priester is een voorbidder.

Weet u wat ook opvalt?

Ezra bidt niet om vergeving. Hij pleit niet op Gods genade. Hij spreekt alleen maar over de schuld. Want de gemeente moet met Ezra mee in de schuld komen.

Wie niet van plan is zonden weg te doen en met het kwaad te breken, moet maar niet rekenen op vergeving. Als Gij, HERE, de ongerechtigheden in gedachtenis houdt, Here, wie zal bestaan?

Daarop volgt dan: Maar bij U is vergeving, opdat Gij gevreesd wordt. Die vergeving is geen vanzelfsprekendheid.

Voor het oude Israël niet en voor de Christelijke gemeente niet.

En toch is er vergeving.

Alleen door Gods genade.

Alleen om Christus' wil.

Er is hoop voor Israël (Ezra 10 : 2).

Dat willen we volgende week zien.

E. R. POSTMA — EINDHOVEN

PREKEN

Een woord met een bijsmaak

Hoor je het zinnetje „...en toen begon hij een preek tegen me af te steken”, dan heb je tien tegen een te doen met een verontwaardigde vertegenwoordiger van onze lieve jeugd. De boosdoeners zijn doorgaans ouders, politie-agenten, leraren en andere opvoedkundigen. Op je ziel krijgen is tot daar aan toe. Maar dat iemand op je ziel werkt, wordt blijkbaar niet in dank aangenomen. Voor dat laatste is dan de (boete)preek het evenzeer aangewezen als verfoeide instrument: je voelt je meteen weerloos slachtoffer. Terwijl onze bloeden van kinderen zich nu juist zo onschuldig achten als een pasgeboren lam. Intussen verraaft ons spraakgebruik van der jeugd af aan, hoezeer het beïnvloed is door de tale Kanaäns en hoe weerzin-wekkend (zulke) preken worden ervaren.

Kunt u mijn vreugde begrijpen toen ik op een artikel stuitte met de kop: „Vertrouwdste cijfers over de preek”? Het was van de hand van A. J. Klei — juist, het stond in „Trouw”, om precies te zijn: op woensdag 17 december 1975, en was geschreven aan de hand van een samenvatting van een proefschrift over „Preek en toehoorders”. Dr J. G. M. Sterk promoveerde op dit onderwerp.

Uit het artikel geef ik het volgende citaat door: „Mijn overleden collega Henk de Jong, groot kenner van de 'kleine' kerkgeschiedenis, heeft me eens voorgerekend dat alleen al in de protestantse kerken van ons land elke week vijfduizend preken gehouden worden, wat neerkomt op een kwart miljoen per jaar.” Daar zijn bovenbedoelde boetepreken dan nog niet bij inbegrepen. Maar goed: „Er wordt dus veelvuldig gepreekt en er wordt ook druk naar geluisterd (radiodominiees kunnen er over meepreten) maar vinden de mensen de aangehoorde preken ook mooi? Het antwoord kan een luidkeels 'ja' zijn...: 61 procent van de doorsnee kerkgangers vindt de preek goed tot zeer goed en van de meer traditioneel ingestelde kerkgangers laat zich maar liefs 82 procent lovend over de preek uit.”

Gedempte vreugde

Toch was mijn vreugde slechts van korte duur. Want niet alleen las ik even verderop „dat de heer Sterk zijn onderzoek deed onder Westduitse roomsen (23 parochies en 1231 ondervraagden). Maar mijn vreugde bekoelde helemaal bij het zien van een ander artikel (waarvoor ik nu eens het „Friesch Dagblad” uitkies). Want wat denkt u alleen al van de volgende kop: „Onderzoek Leidse Universiteit: Veel preken 'onder de maat’”?

De forse aanhef van het (naamloze) artikel luidt: „Zowel pastoors als dominees preken over het algemeen slecht. Dit geldt zowel voor de „linkse” als voor de „rechtse” pastores. Tot deze conclusie komt een onderzoek, dat onder leiding van de Leidse hoogleraar dr M. H. Bolkestein is gedaan naar het taalgebruik en de communicatievormen van 89 preken. Prof. Bolkestein is hoogleraar in de praktische theologie aan de Theologische faculteit van de Universiteit van Leiden.” En het artikel is van 6 mei 1977, terwijl de „onderzochte” preken gehouden werden in de tweede helft van 1973.

U bent benieuwd naar de herkomst van deze preken?

Nu, ze werden „gehouden door hervormden en gereformeerde bonders, door gereformeerden en vrijgemaakten (ik ben benieuwd of de indeling zo subtiel is, dat er wel dan niet 'b.v.' bij wordt vermeld, P.), vrijzinnige protestanten, rooms-katholieken en door pastores van de Amsterdamse studentenkerklesia.”

Voorts wordt vermeld, dat de preken in gestencilde of gedrukte vorm beschikbaar waren. Zulks vergemakkelijkt het onderzoek natuurlijk in belangrijke mate. Wie alleen maar aangegeven is op aangehoorde preken, is duidelijk in het nadeel. Het merendeel van de hoorders hoort — het is evenzeer bemoedigend als verontmoedigend! — zeker de helft van de preek niet. En dat wordt alleen maar erger naarmate de preek langer is. Ons concentratievermogen is betrekkelijk klein en de uitvinding van de boekdrukkunst heeft daar ook het nodige toe bijgedragen. Ik wil niet beweren, dat het geloof niet meer uit het gehoor is. Maar het feit ligt er dat de lectuur voor een groot deel het horen heeft vervangen als het gaat om het zich toeëigenen van kennis. Ook barden en minstrelen zouden tegenwoordig nauwelijks emplot vinden. Tenzij bij radio, t.v. of grammofoonplatenmaatschappijen.

Vonnis en enig verweer

Het lijkt me nuttig nog wat meer van dat laatste artikel door te geven. De schrijver verelt: „Het merendeel van de onderzochte preken (‘t lijken wel patiënten, P.) ademt volgens prof. Bolkestein een ouderwetse sfeer. En dat komt niet alleen doordat de predikanten ouderwetse woorden gebrui-

Het eenmalig apostolaat

De apostelen hadden een officiële opdracht ontvangen om Christus' getuigen te zijn te Jeruzalem en in geheel Judea en Samaria en tot het uiterste der aarde (Hand. 1 : 8). Daartoe moesten zij er vanuit het joodse land op uittrekken om in de gehele toenmalig bekende wereld het Evangelie te prediken, niet enkel onder eigen volksgenoten, maar aan de ganse schepping, d.i. alom, onder alle volken (Matth. 28 : 19, Mark. 16 : 15). Daarbij zijn ze door de heilige Geest geleid geworden, die hun de weg wees (Hand. 10 : 13-16, 47), de situatie schiep, de mogelijkheid opende (Hand. 13 : 48, 49), of ook in bepaalde streken of steden verbindingen stelde (Hand. 16 : 6, 7; Hand. 17 : 13, 14). Een klein gedeelte van deze apostolaire arbeid staat ons maar in de Schrift opgetekend (hoofdzakelijk die van Paulus en een en ander over Petrus). Maar zoveel weten we toch, dat vóór het jaar 70 (de verwoesting van Jeruzalem en de joodse tempel,

en het einde van Israëls volksbestaan), het Evangelie alle volken van het Romeinse imperium had bereikt. Daarmee ging in vervulling wat Jezus voorzegt had in Matth. 24 : 14 „En dit Evangelie des Koninkrijks zal in de gehele wereld gepredikt worden tot een getuigenis voor alle volken, en dan zal het einde gekomen zijn”. De kantekenaars der Staten Vertaling merken bij deze tekst op: „Gehele wereld, Grieks: bewoonde wereld. Zie hiervan de vervulling Rom. 10 : 18; Col. 1 : 6” — „dan zal het einde komen, namelijk der stad Jeruzalem en der Joden regering”. De apostelen hebben dus hun rechtstreekse opdracht, door Christus hun gegeven: „Gaaf dan heen, maakt al de volken tot mijn discipelen” opgevolgd. En opmerkelijk is, dat zij dit apostolaat niet hebben overgedragen bij hun dood aan zogenaamde missionarissen, die — nadat de apostelen weggefallen waren — de wereld moesten intrekken. Ook lezen we in het Nieuwe Testament niet, dat zij de door hen geplande gemeenten, een duidelijke missiearbeid door speciale „zendelingen” hebben opgedragen. Heeft de kerk dan nu geen zendings-taak en zendingsroeping meer? Natuurlijk wel. God wil immers dat alle mensen zalig worden en tot kennis der waarheid komen. Daarover een volgend keer.

B. Telder, Bilthoven

ken. Zij maken ook onkritisch gebruik van verouderde voorstellingen. Nergens constateren predikanten bijvoorbeeld dat het bijbelse wereldbeeld niet klopt met het nu geldende wereldbeeld. Het heeft er volgens prof. Bolkestein de meeste schijn van, dat de prediking hieraan eenvoudigweg voorbijgaat.”

Dat laatste lijkt mij eerlijk gezegd nauwelijks een serieus verwijt. Je mag toch aannemen, zoveel eeuwen na Copernicus en Galilei, dat zelfs een schoolkind weet, dat de aarde, astronomisch gezien, niet het middelpunt van het heelal is. Accoord, de aarde draait om de zon, maar in de bijbel draaien Gods bemoeiingen om de aarde, nader om de mens op die aarde. Verder heb ik er geen enkele moeite mee, dat zowel voor de bijbelschrijver als voor mij de zon op- en ondergaat. Zo nemen wij het nu eenmaal waar — toevallig?

Maar 't kan zijn, dat ik prof. Bolkestein zo niet goed begrijp. De volgende zin luidt immers in genoemd artikel: „Ook de bijbeluitleg en de leerstelling zijn weinig bij de tijd. Al de onderzochte preken laten maar weinig merken van nieuwe inzichten.” Ja, misschien ontbreekt het de meeste predikers aan tijd om alle nieuwe inzichten bij te houden. Misschien ook herkennen zij in die nieuwe inzichten stokoude ketterijen en zeggen zij het De Prediker na: er is niets nieuws onder de zon. Of zij willen de hoorders niet vermoeien met het bestrijden van theologen, die toch niet bij hen in de kerk zitten. Mogelijk achten zij de nieuwe sterren aan de theologische hemel (wellicht ook een restant van

een verouderd wereldbeeld) als kometen die wel een vurige staart (van aanhangers) maar nochtans een kort leven hebben. De vraag is: wat wordt met nieuw bedoeld als het gaat om „nieuwe inzichten”?

Maar, alweer volgens dat artikel, het onderzoek wees meer uit — nare symptomen, die wel degelijk op ernstige ziekte kunnen wijzen. Hoor (ik bedoel: lees) maar: „Het is prof. Bolkestein opgevallen, dat het gepreekte christendom een vreugdeloze aangelegenheid is. De meeste preken zijn wettisch. Ze zwepen de kerkgangers op tot allerlei moeiten. Van een bevrijdend mogen en van hoopvolle verwachting is maar weinig sprake. Of nu linkse of rechtse pastores aan 't woord zijn, maakt geen verschil, aldus prof. Bolkestein.”

Van dat wetticisme, dat (onheil) moeten kan ik me wel iets voorstellen. In de eerste plaats, omdat het zowel aan de angst voor de vrijheid tegemoet komt: ze mocht eens ont-aarden in bandeloosheid. Maar ook omdat wetticisme doorgaans een gelukkig huwelijk lijkt te leiden met conservatisme (in de nare zin van het woord). Juist daarom preekt het zo makkelijk weg; maar hier is „hetzelfde te zeggen” even kwalijk als slaapverwekkend.

Een volgende keer nog wat meer. Maar alvast tot troost van deze of gene collega: prof. Bolkestein „zegt ervan overtuigd te zijn, dat er in het onderzochte tijdvak van 1973 elders beter is gepreekt, maar — zo zegt hij — 'heel veel goede predikers gaven hun preek niet in druk.’” Maar goed ook??

Een niet geheel onbelangrijke kwestie

Op de in 1976 gehouden Landelijke Vergadering kwam het woord „instructie”, dat in het akkoord van samenleven gebruikt wordt, ter sprake en bleek de preciese bedoeling ervan niet geheel duidelijk te zijn. Daarom kreeg de Kommissie Funktionering Kerkverband opdracht om het begrip instructie nader te omschrijven. Zij blijkt van oordeel te zijn dat een mindere vergadering doormiddel van een instructie een bepaalde zaak op een meerdere aan de orde kan stellen en vindt, omdat dit ook op andere wijze kan gebeuren, het vermelden van instructies in het akkoord van samenleven niet erg noodzakelijk. Het loont de moeite op deze zaak wat nader in te gaan omdat er toch wel het een en ander aan vast zit.

Als we de geschiedenis op dit punt nagaan, dan blijkt een instructie inderdaad een middel te zijn van een kerkeraad, classis enz. om een bepaalde zaak op een meerdere vergadering aan de orde te stellen. „Die geene die tot den Provinciaal Synodum gezonden zullen worden, zullen meede brengen Brieven van haare zendinge, mitsgaders de punten schriftelyk vervat, die zy voorstellen zullen¹⁾. Deze schriftelijke stukken worden even verder instructie of bevelschriften genoemd. Verschillende lijsten uit de eerste tijd van na de Reformatie zijn bewaard gebleven²⁾.

Maar niet alleen werden er bepaalde zaken door aan de orde gesteld, meermalen bevatten zij ook het oordeel daarover van de afgevaardigde vergadering. Alzo onze Dienaar Andreas bij provisie (voorlopig) in zijn dienst toegelaten is totdat het Synodus verzameld zal zijn. Is nu die vrage of die Broederen daar iets anders in willen verorderen. Zoveel henlieden aangaat en zij weten niet bij te brengen daarom hij verhinderd zoude worden. Ja achten 't nodig dat hij blijve om redenen onze gedeputeerden bekend, schrijft de kerkeraad van den Briel in zijn instructie voor de Prov. Synode van Dordt 1574³⁾.

Niet altijd intussen wordt in een instructie een zaak aan de orde gesteld. Soms bevat zij het oordeel van de zendende kerk of vergadering over wat reeds door anderen als te behandelen was voorgesteld. De zwaarigheden in elke classis moeten aan de roepende kerk van de prov. synode tijdig worden meegedeeld, opdat deze aan alle classes kan toezenden, „opdat ze aldaer gheventileert moghen worden, ende ghedeputeerden, so wutghesonden sullen worden ad synodum, de resolutie des classis daarop medebringhen”, bepaalt de Syno-

de van Overijssel 1603. Die van 1606 voegt er aan toe dat dit ook in andere Gereformeerde kerken wordt onderhouden⁴⁾.

Hier kan nog aan toegevoegd worden dat uit het bovensaande reeds blijkt, dat de instructies lang niet altijd zaken bevatten, die slechts voor de zendende kerk van betekenis waren. Ze bevatten ook veelal punten van generaal belang, zoals het heette. Het sprak voor de oude geref. kerken vanzelf, dat de afgevaardigden het gevoel van hun zenders naar voren hadden te brengen, zoals dat in hun instrutie was omschreven. De afgevaardigden naar de Synode van Noord-Holland 1595 worden verplicht „advys ende resolutien te geven over alle gravamina (kwesties, G.J.) achtervolgens haerlieder instructien”⁵⁾. Een van haar voorgangers stuurt haar afgevaardigden naar de Nationale Synode van 1586 met credentie en „zekere instructie, van dewelcken sy haer in den synode reguleren zullen”⁶⁾.

Om niet eentonig te worden gaf ik telkens maar een enkel voorbeeld, maar deze zouden met talloze vermeerderd kunnen worden. Resumerend kunnen we uit dit over-

zicht van de vroegste geschiedenis van onze kerken vast stellen dat de instructies schriftelijke stukken waren, waarin de zendende vergaderingen de volgende punten, allen of voor een deel, opnamen:

- de opdracht aan haar afgevaardigden om bepaalde punten van algemeen of plaatselijke betekenis aan de orde te stellen;
- haar oordeel over deze door haar zelf of ook over door anderen aan de orde gestelde zaken;
- de opdracht aan de afgevaardigden dit oordeel ter meerdere vergadering bekend te maken;
- binding van haar afgevaardigden aan de in de instructie vermelde oordelen van hun zenders.

Wat de latere geschiedenis betreft, globaal genomen kunnen we zeggen: Hoe meer de plaatselijke kerken en mindere vergaderingen zich laten gelden, des te meer is er van instructies sprake, terwijl ook het omgekeerde het geval is.

Uit het bovenstaande volgt dat onze kerken er goed aan zullen doen het begrip, instructie niet uit het akkoord van samenleven te elimineren.

Ook dient het woord „instrueren” in art. 32 goed te worden verstaan. Dit artikel luidt op het onderhavige punt: „Aan de(ze) kerken wordt vroegtijdig medegedeeld welke zaken worden voorgelegd, opdat zij haar oordeel kunnen kenbaar maken en haar afgevaardigden behoorlijk kunnen instrueren”. Dit woord kan onderrichten betekenen, maar in het kerkelijk spraakgebruik is de betekenis: een bepaalde gedragslijn voorschrijven. En deze betekenis moet hier vast gehouden worden. En dat met het oog

op de inbreng van de kerken op de meerdere vergaderingen en met het oog op het kerkelijk karakter van deze. Het beginsel dat de meerdere vergaderingen vergaderingen van kerken zijn, zij het door middel van afgevaardigden, moet zo sterk mogelijk tot uitwerking worden gebracht en bewaard worden.

Dit behoeft nog niet een bindend mandaat inzake het stemmen te betekenen. Het sluit ook onderlinge deliberatie of gedachtenwisseling alermint uit. En evenmin de aanpassing aan elkaars gevoelens of ook het wijken van het minder juiste gevoel voor het betere, maar het moet daarbij dan niet maar gaan om gevoelens van personen, ook al zijn het afgevaardigden, maar om die van de zendende vergaderingen, van de kerken zelf. Die moeten, om een oude instructie te citeren door de afgevaardigden „met alle redenen, instanties ende andere bequaeme midelen gevordert ende aengebonden worden, opdat se bij de vergaderinge sooveel mogelijk is mochten worden toegestemt”⁷⁾

¹⁾ Rutgers, Acta, pag. 109, Synode van Emden 1571.

²⁾ idem, pag. 195, 411, e.a.

³⁾ idem, pag. 204, in huidige spelling.

⁴⁾ Reitsma en Van Veen, Acta V. pag. 264, 271.

⁵⁾ idem, I, pag. 196.

⁶⁾ idem, I, pag. 137.

⁷⁾ idem, V, pag. 157. Zie ook Ds F. L. Bos, Toetsteen voor allen, Oud licht over Nieuwe Kerkrechtelijke vragen, waarin meer verwijzingen naar oude Acta. De omschrijving van het begrip instructie bij Ds H. Bouwman, Gereformeerde Kerkrecht, 2e deel, pag. 61 en 141 is te eng en bij Joh. Jansen, Korte Verklaring van de kerkenordening is ze wel erg vaag uitgevallen, pag. 150, 2e druk.

C. VEENHOF — KAMPEN

Een prachtig boekje

Ja, dat zeg ik zonder enige reserve: een prachtig boekje is het dat ds Algra van Sliedrecht onder de titel „Levende stenen” bij de firma Buijten en Schipperheijn in Amsterdam het licht deed zien. Het is ook een uniek boekje. Ik las geen ander van dit soort.

Ds Algra werd getroffen door de ontstellende onkunde die er dikwijls onder de kerkjeugd — en niet minder onder oudere leden van de kerk! — gevonden wordt ten aanzien van de meest elementaire gegevens, feiten, aspecten van de kerk van onze Heer Jezus Christus. En toen heeft hij dit boekje geschreven waarin hij op een even originele als boeiende wijze allerlei over de kerk vertelt. Dat woord „vertelt” gebruik ik met

opzet. Want ds Algra — hij heeft het van niemand vreemd! — is een geboren verteller. Je hoort het direct al aan het begin. Daarin lees je: „Mag ik nu je gids wezen? Dan gaan we eens rondkijken in het boeiende kerkelijke leven. We zullen ook wel af en toe de kerkelijke dood moeten constateren. Maar iedereen die met de gemeente van de Heere Jezus wil meeleven, moet een en ander weten om het goede dat je vinden kunt te waarderen. Onbekend maakt onbemind.”

En dan gaat ds Algra vertellen over Kerken en kerkgebouwen. Iets — maar het is heel veel en heel goed! — over Joh. Calvijn. Vervolgens komen de Staten-Bijbel en de handschriften aan de beurt. En daarop volgt een voortreffelijk hoofdstukje over het Kerkboek. Dat is een verhaal — ja, een echt verhaal, geen dor relaas — over de Psalmberijmingen en de drie formulieren van eeuwigheid. Om te doen proeven op wat voor manier dat gebeurt citeer ik het volgende: „Waarom noemen we die geschriften Formulieren van enigheid? Bij het woord „formulieren” moeten we niet denken aan formulieren, zoals je die aan het loket van een overheidskantoor kunt krijgen, b.v. om een rijbewijs aan te vragen. Zo'n formulier

moet je invullen en inleveren. Maar dan heeft het woord formulier een heel andere betekenis dan vroeger! We moeten denken aan een formule zoals die in de scheikunde gebruikt wordt. Enkele woorden of tekens waarin in het kort, maar wel nauwkeurig iets duidelijk aangegeven wordt. Het latijnse woord „formula” waar formule van komt kan ook „verdrag” betekenen en dat wijst nog verder in de goede richting. Want we hebben het nu over „formulieren van enigheid”, en dat betekent dus, dat het geschriften zijn waarin de kerken elkaar vonden, waar ze het over eens waren.” Als je zo iets leest, ga je met de lectuur als vanzelf verder!

Na het verhaal over de belijdenisgeschriften volgt er een over wat „Nog niet lang geleden” is gebeurd. En daarin geeft Algra een wel zeer bijzondere, fijne typering van Afscheiding, Doleantie en Vrijmaking. Op simpele wijze raakt hij precies de kern van die gebeurtenissen. Ja, wat hij dan zegt is simpel, maar dat kun je alleen doen als je er door en door van op de hoogte bent en liefde voor wat je beschrijft je pen voortdrijft. Na dit kijkje in de historie volgen

D. W. L. MILO — DALMALLY

CAROL

Aan de goede zijde van de Noordzee kent men een woord, dat op gemeenschapszin slaat, zowel als op blijdschap, als op levensvernieuwing, als op zingend feestvieren. Dat noemt men hier „carol”. En het wordt bijzonder gebruikt voor de blijde feestelijke viering van het kerstfeest. In elke stad, in elk dorpje van het Verenigd Koninkrijk, viert men de herinnering aan Christus' komst op aarde met een carol-service, een kerkelijke zangsamenvoering. U mag het woord kerkelijk ook tussen haakjes zetten, want op eerste (tevens laatste) kerstdag zond zelfs de Albert Hall in London een verrukkelijke zangmiddag uit, waarbij vrijwel uitsluitend kerkelijke liederen werden gezongen.

Eerst nog even dat woord carol, uitgesproken als kerrel. Het komt uit het oud-franse carole, dat vreugdezang betekent en vooral voor het kerstfeest wordt gebruikt. Het woord carol betekent niet alleen lied — het kan ook een ballade zijn, een novelle, een vertelling, maar iets dat met de Kerst te maken heeft. U denkt al aan Dickens' „A Christmas Carol”? Gelijk hebt u — dat is een novelle, een verhaal: van een vrek, die uitgerekend op kerstfeest begreep, dat hij zijn leven haastig moest veranderen, wilde hij er nog iets van maken. De verteller Dickens heeft talloze navolgers gevonden: de schrijvers van zondagschoolboekjes kunnen het u vertellen. Een bekend romanschrijfster vertrouwde me toe, dat één kerstboekje haar meer opleverde dan drie romans.

—o—

Zo hadden ook wij hier op kerstavond, dat is de avond voor het kerstfeest, een carol-service, een zangsamenvoering. Die samenzang begon om half twaalf 's avonds en het middernachtelijk uur werd zingende overschreden. De kerk was geheel vol, wat ongewoon is. Allerlei mensen, die anders nooit in de kerk komen, zijn er op zo'n avond; trouwens ook wel bij een begrafenisdienst of bij het dopen van eigen of anderen kinderen. Van het kerstfeest wordt hier ontzaglijk veel „werk” gemaakt; van versierde huizen en stapels gedrukte gelukwensen af tot gebraden kalkoenen, gebak en dranken toe. En tot dat „werk maken” behoort ook het meedoen aan een zangsamenvoering. Religie, nationalisme en traditie worden hier in een sierlijke knoop samengevoegd.

Jawel, daar zagen we ons mooie dorpskerkje, dat vier weken gesloten was geweest, prachtig geschilderd terug. Bij gebreke aan straatverlichting zag je van verre de verlichte en gekleurde ramen, boven op een heuvel, warm door het duister aanlichten; ongeveer als op een romantische prent. De gelijkenis van de barmhartige Samaritaan was van buiten af prachtig waar te nemen. En binnenkomende rook je de frisse geur van de verf: nog van die echte ouderwetse, met lijnolie erin, zonder vergiftigingsverschijnselen. Drie zondagen in de hall vergaderd, in de kou en de verveloesheid, gezongen bij een wrange piano — maar nu alles vergeten en vergeven. Het plafond is nu heel teer blauw, als van een vroege voorjaarlucht. De muren zijn warmgeel geworden, zonder ouderwetse versierinkjes. De kolommen eveneens. De wand achter de preekstoel is effen paars geschilderd en geeft een warme tegenstelling tot het gloeiende glas van de Samaritaan. Dat mooie glas is trouwens nu in een brede witte lijst gestoken: de schuin toelopende vensternissen in de twee voet dikke muren zorgen daarvoor.

En bovendien was het kerkje door de jeugd voortreffelijk versierd. Met hulp van de natuur zowel als van de cultuur, ja die beide. Er stond een levensgrote denneboom, als kerstboom opgetuigd; want al kende men vroeger de denneboom hier niet, prins Albert heeft hem in dit land geïmporteerd als attribuut van het kerstfeest. Prins Albert kwam namelijk uit Duitsland en daar zingen ze al heel jong: o Tannebaum. Maar aangezien hier moeilijk aan echte dennen of sparren is te komen, kunt u ook opvouwbare „kerstbomen” van kunststof kopen. Eveneens de versieringen: of die van kunststof zijn gemaakt of echt gegroeid — het maakt hier niet zo veel uit. Zo was de kerk versierd met een echte spar, met echte engelen, met plastic guirlandes rondom de kolommen, met kunstbloemen en met echte hulstkransen onder de ramen. In de hall, ter verwelkoming, een kerststalletje; ja waarlijk. De kerstboom stond op het harmonium; half er in verscholen voelde ik me die avond als een patrijs in een pereboom, als u nog weet wat daarmee bedoeld wordt.

Maar dat heeft de vreugde allermindst bedorven. De avond was veel meer dan een dorpsaangelegenheid; de avond was een stuk Evangelieprediking en een stuk beleving tegelijk. Daar kwamen ze: de Macdonalds en de MacInnis's, de MacLarens en de Camerons, de MacDougalls en heel de Roomse MacFarlane

family. Zelfs handy Andy, die kleine heiden, kwam in de kerk. En die goeie Church, die ondanks zijn naam nauwelijks weet hoe een kerk er van binnen uitziet, was met zijn vrouw present.

Voor de samenkomst mocht ik een bewerking van een oud Gaelic kerstlied laten horen, dat als uit een doedelzak schijnt te zijn geboren: Child in a manger, Kind in een kribbe. De kosteres, die het een dag te voren bij de repetitie aanhoorde, vroeg enthousiast: speelt u ook bagpipe? Nee, dat doe ik niet; maar ik bemin de bagpipe uitermate. En ik begrijp, dat dit nationale instrument een centrale toon aangeeft, bij wereldlijke en religieuze plechtigheden, bij bruiloften en partijen, bij begrafenissen en bij nationale feesten.

Met die doedelzak-variaties was de stemming al aardig bepaald. Toen onze predikant dan ook verscheen en ons op kerkelijke wijze begroette, had hij meteen het hele dorp aan het zingen. Tijdens de eerste zangen druppelen nog wat huismoeders binnen, die haar voorbereidingen voor het Hoogfeest naar de Schriften eerst hadden afgemaakt. Op voorstel van de predikant werd ditmaal zittend gezongen; maar hijzelf bleef wel staan, zong bezielend, meeslepend. Tussen de kerstliederen door gaf hij Schriftlezing, gebed, een kort sermoeen en een nuchtere aankondiging voor hen die het misschien niet wisten: dat hier morgen om elf uur, gelijk iedere andere zondag, een kerkdienst zou worden gehouden! Meteen een vriendelijke kerstboodschap voor je gasten

M. R. VAN DEN BERG — LEIDEN

JEREMIA

Waarheen?

We doen er goed aan niet zo te klagen en te schelden. Wie scheldt, distantieert zich van schuld en medeverantwoordelijkheid. Maar als je erkent dat je met een oordeel van de HERE te maken hebt, kun je dat niet maken. Dan is er geen ruimte voor schelden, maar voor verootmoediging.

En verder zullen we ons moeten afvragen: Waar gaat het ons om? Gaat het ons om welvaart en luxe of om Christus? Gaat het ons om de spijs die vergaat of om de spijs die blijft tot in het eeuwige leven? Het ging Israël om de spijs die vergaat. Die stond centraal en niet Jahweh. Bij ons zal het anders moeten zijn. Het zal ons te doen moeten zijn om het waarachtige brood dat uit de hemel neerdaalt: Christus. En als de vraag gesteld wordt: waarheen? zullen we met Petrus moeten zeggen: Naar wie zullen we anders gaan dan naar U? U hebt woorden van eeuwig leven (Joh. 6:68). Dan geldt voor ons: wie rechtvaardig is, hij bewijze nog meer rechtvaardigheid en wie heilig is, worden nog meer geheiligd (Openb. 22:11). Dan kan de grote droogte ons geen schade meer doen. Want dan hebben we recht op het geboomte des levens en mogen we nemen van het water des levens om niet.

JEREMIA 23:9-32

Schokkend

De profetieën van hoofdstuk 23 over de valse profeten horen ver-

moedelijk thuis in de laatste regeringsjaren van Jojakim. Overigens is een exacte datering van deze profetieën niet zo belangrijk, want tien jaar later zouden ze nog even actueel en toepasselijk en schokkend zijn.

Dat schokkende is het eerste dat naar voren komt. Jeremia zelf is er helemaal van ondersteboven: mijn hart is in mijn binnenste gebroken. Hij is helemaal verbijsd. Hij staat te trillen op zijn benen. Het duizels hem. En dat komt door wat Jahweh hem geopenbaard heeft over de priesters en profeten (vs. 9). Hij had daar nl. helemaal geen vermoeden van. Jeremia kwam zelf uit een priesterengeslacht en hij was zelf profeet. Wat Jahweh over de priesters en profeten openbaarde, kwam in zijn eigen hart niet op. Jeremia hield zich daar ver van. En een mens is altijd geneigd de wereld om zich heen te taxeren vanuit zijn eigen instelling. Zoals de waard is vertrouwt hij zijn gasten. Jeremia zal heus wel eens iets bij de priesters en profeten gesignaleerd hebben, dat niet door de beugel kon. Maar dat het zo erg was, had hij nooit vermoed. Naar buiten toe waren ze immers zo vroom. Bij het indrukwekkende af. Juist daarom schokt het hem zo, als Jahweh een boekje over hen open doet.

Echtrekers

Wat heeft de HERE hem laten zien? Het land is vol echtrekers. Het woord echtreuk wordt in de Schrift zowel in letterlijke als in figuurlijke zin gebruikt. In figuurlijke zin duidt het aan de afval van Jahweh door het dienen van andere goden. In Jer. 23 mogen we wel aan beide betekenissen denken. Het land gonsde van de afgodendienst. Maar echtreuk in letterlijke zin was ook schering en inslag. En de HERE legt in vs. 10

om voortaan niet weg te blijven, aangezien het Evangelie ook voor hen van onschatbare betekenis is.

Toen het middernachtelijk uur voorbijgezongen was zei de predikant: het is twaalf uur geweest, het kerstfeest is begonnen; u kunt nu elkaar happy Christmas toewensen. Dat gaf een belangrijke beweging. Ieder drukte zijn burens rechts en links, voor en achter, de hand. De vele gelukwensen vormden een plezierig geroezemoes. Daarop zongen allen staande de slotzang: komt allen te samen; in het Engels zingt men: komt, alle gelovigen.

—o—

Zoals gezegd: religie, traditie en nationaal bewustzijn vloeien hier in elkaar over. De koning is hoofd van de staat en hoofd van de kerk. Op wapenstilstandsdag is er een plechtige herdenking bij het oorlogsmonument, waar de predikant het woord voert, en na afloop gaat de stoet, vooropgegaan door enkele bagpipers, de kerk binnen. Zo ook op de middag van de 25ste december: een concert in de Royal Albert Hall in London, waar koningin Elisabeth en prins Philip samen met de duizenden de liederen over Christus' geboorte meezongen. Onder de meewerkende koren was een specifiek Bach-koor. Er werden uitstekende klassieke werken uitgevoerd, er werden talloze kerkelijke liederen gezongen. Er was een wedstrijd voor kleintjes, die uit een ritmisch

trompsignaal het vanmiddag gezongen kerstlied moesten herkennen; de winnaars mochten na enkele aanduidingen het slotvers met de trom helpen uitvoeren. Er was een eerste uitvoering door het Bach-koor van drie „carols“, door heisjes beneden 19 jaar gecomponeerd: verrukkelijke, fijne, veelbelovende eerstelingen. Een had een Engels tekst gebruikt voor een wiegelied. Een had een kerstlied gemaakt over wereldvrede. De laatste had een stukje Evangelie in woord en muziek gezet: een echt Carol. Heerlijk, zulk een groots volksfeest in voorname stijl, met de koninklijke familie onopgemerkt ertussen; met applaus op zijn plaats (dit volk is erg gul met applaus en thank you), met de kinderen bij het feest betrokken, met het thema van het vleesgeworden Woord centraal en met oprechte wensen voor blijde levensvernieuwing. Het oude jaar is vrijwel om, het nieuwe komt in zicht. Ons worden nieuwe kansen geboden voor naastenliefde en trouw, voor een Christelijk leven en voor verdieping van ons geloof.

Ja, dat alles is wel wat anders dan in ons goede vaderland. Wij herinneren ons een vrijgemaakte broeder, die in de kerstnacht op de preekstoeltrap van een stampvolle synodale kerk had zitten zingen. Zei zijn predikant achteraf: „wat hoor ik van u, waarde broeder? Denk ik, dat u in de kerstnacht braaf naast uw ega in bed ligt — en zit u daar op een synodale preekstoeltrap te zingen?“ Och, die predikant meende het natuurlijk niet kwaad. Maar die zingende broeder meende het zeker niet kwaad; alleen, hij kwam iets te kort, denk ik.

hulp bij bijbelstudie

nauw verband tussen die echtbreuk — in beide betekenissen — en de situatie waarin het land verkeert.

Die situatie was niet zo rooskleurig. Er ligt een vloek over het land. Alles is verlept en verdord door de droogte (vgl. hoofdst. 14). Als gevolg daarvan gaat het niet best met de economie. De productie is teruggelopen. Het land is met onvruchtbaarheid geslagen. Dat komt, omdat de bewoners het kwaad najagen en zich sterk proberen te maken door onrecht te plegen (23 : 10). Daarom is die vloek over het land gekomen.

We mogen daar in onze tijd ook wel eens aan denken. Het gaat niet zo best met de economie. De inflatie grijpt om zich heen. Fabrieken worden gesloten of krimpen hun personeel in. De werkloosheid groeit.

Economische en financiële experts zoeken ijverig naar oorzaken. Ze geven allerlei verklaringen en adviezen. Maar welke maatregelen er ook genomen worden, ze hebben allemaal blijkbaar weinig effect. Of nu het ene advies gevolgd wordt of het andere, het maakt allemaal weinig uit. De teruggang is niet tegen te houden.

Dat zou wel eens kunnen samenhangen met het feit, dat één factor stelselmatig buiten beschouwing blijft: de afval van Jahweh, de massaliteit van de echtbreuk in de dubbele betekenis van het woord, het onrecht. Dat God vanwege dat alles wel eens een economische teruggang kan zenden, ligt mijlenver buiten de gezichtskring. Wie houdt er nog rekening mee, dat het wel eens een vloek,

een oordeel van Jahweh over de wereld kan zijn?

Priesters en profeten

In Juda zagen ze dat verband ook niet. Ze zagen wel, dat het land er erbarmelijk aan toe was en dat het niet goed ging met de economie. Dat voelden ze aan den lijve. Maar ze zagen het verband niet met hun levenswijze: het kwaad najagen. Ze konden dat verband ook niet zien, omdat ze van dat kwaad bij zichzelf helemaal niet overtuigd waren.

Toch was dat kwaad er wel degelijk. Juist ook bij de priesters en de profeten. Ze plegen heiligschennis, zegt de HERE (vs. 11). Het woord dat hier gebruikt wordt, heeft te maken met: vervreemden van de eigenlijke bestemming. Hun leven dat getypeerd zou moeten zijn door het feit, dat ze door God in beslag genomen waren voor zijn dienst en dat van de buitenkant af gezien daar ook nog alles mee te maken had, was in werkelijkheid van God vervreemd. Zelfs in de tempel heeft Jahweh hen op goddeloosheid betrapt (vgl. Ezech. 8). De profeten in Jeruzalem, tot wie Jeremia zich richt, hebben het nog bonter gemaakt dan destijds de profeten in Samaria. In Samaria was de afgodendienst ver doorgedrongen. Daar liep het volk achter de Baälspriesters aan. Door hen werd het volk misleid. En dat was ergerlijk en verschrikkelijk. Want het was niet zomaar een volk. Het is *mijn* volk, zegt Jahweh (vs. 13). Dat moeten we even goed noteren. Ook het Noordelijke rijk was en bleef Gods volk. Toen ze wegbraken van het koningshuis van David en zich distantiëerden van de eredienst in de tempel te Jeruzalem, was daar geen verandering in gekomen. Ze bleven het volk van God. En dat volk werd misleid door Baälspriesters. Dat vindt de HERE verschrikkelijk.

Ook vandaag geldt dat nog. De christenheid is weliswaar uiteengevallen in een onnoemelijk aantal kerken. Maar tegen welke kerk je ook oploopt, je hebt altijd te maken met Gods volk. En de HERE vindt het verschrikkelijk als dat volk misleid wordt door profeten van Marx of Mao of Marcuse.

Maar erger nog dan die Baälspriesters in Samaria vindt de HERE de profeten in Jeruzalem. Die profeten weliswaar niet in de naam van Baäl. Ze profeteren in de naam van Jahweh. Maar intussen zijn ze echtbrekers en onbetrouwbare leugenaars (vs. 14). Het gevolg daarvan is, dat niemand van het volk zich bekeert. Omdat deze profeten zich in hun eigen leven overgeven aan goddeloosheid en aan het verachten van Gods wet, roepen ze ook anderen niet tot bekering op. Daarom is er niemand die zich bekeert. Iedereen denkt dat de manier waarop hij leeft, wel goed is. Daarin worden ze gestijfd door de profeten. Die zeggen voortdurend tot hen die Jahweh verachten: vrede over u van Jahweh. En tot hen die wandelen in de verstoktheid van hun hart, zeggen ze: geen kwaad zal u overkomen (vs. 17).

Misleiding

Zulke profeten vind Ik veel erger dan de Baälspriesters, zegt Jahweh. Want bij de Baälspriesters kan men weten waar men aan toe is. Ten aanzien van hen kan het duidelijk zijn, dat Ik niet door hen spreek en niet achter hen sta. Maar het afschuwelijke van de profeten in Jeruzalem is, dat ze de naam van Jahweh gebruiken om de goddeloosheid te sanctioneren. Ze sussen de mensen in slaap met hun vrome woorden en met bemoedigende bijbelteksten. Vrede zij u, zeggen ze, geen kwaad zal u overkomen. Psalm 121 ligt hen a.h.w. in de mond bestorven.

Jahweh is uw Bewaarder, de schaduw aan uw rechterhand. Hij zal u bewaren voor alle kwaad.

Is dat niet prachtig? Het zijn toch onvervalste bijbelteksten? Ik hoorde in een ziekenhuis een mij onbekende predikant in de zaal zeggen: u bent allemaal Gods oogappel. Dat klinkt aardig. Ook voor de radio kun je wel eens dergelijke klanken horen. Zonder onderscheid wordt tot iedereen gezegd: vrede zij u. De HERE zal u bewaren.

Kijk, zegt Jahweh, op die manier wordt mijn volk nu misleid (vs. 32). Zo worden ze in slaap gesteld. Zo worden de handen der boosdoeners gesterkt (vs. 14). Want die denken nu: we kunnen rustig doorgaan. We hebben niets te vrezen. Jahweh is toch met ons. Of we nu onze vrouw in de steek laten en er met een ander vandoor gaan of de arme verdrukken of onszelf handhaven en verrijken door onrecht en oneerlijkheid, het doet er allemaal niets toe. Het is niet van belang. Want we komen gewoon in de tempel en brengen onze offers. En daar krijgen we van de profeten de godsspraak mee: vrede zij u. Jahweh zal u bewaren en voorspoed geven.

Wie zonder onderscheid aan iedereen maar loopt te vertellen: vrede zij u, is een misleider. Hij tekent een beeld van God dat volledig bezijden de waarheid is. Zulke predikers en profeten hebben dan ook helemaal niet in de raad van Jahweh gestaan en zijn woord niet vernomen (vss. 18, 22). Wat zij zeggen, komt niet bij Mij vandaan, zegt de HERE (vss. 16, 22, 32). Het lijkt alsof dat wel zo is. Ze citeren zelfs bijbelteksten. Maar als zulke citaten worden doorgegeven aan mensen die zich in hun dagelijkse levenspraktijk niets van God aantrekken en zelfgekozen wegen gaan, hebben deze woorden van troost en bemoediging niets met God te maken.

Vervolg van pag. 19

Een prachtig boekje

nog drie hoofdstukjes, resp.: „Een Geestelijk huis” (de samenkomst van de gemeente) „Uit de duisternis geroepen” (zending) en „De steen des aanstoots”.

De lezers hebben wel begrepen dat ik erg blij ben met dit boekje. Dat komt misschien ook wel daar vandaan dat ik meermalen van plan ben geweest zo iets te schrijven, maar het niet aandurfde omdat ik bang was niet de juiste „toon” te kunnen vinden. En Algra heeft nu precies gedaan wat mij voor de geest stond!

Ik zou kerkeraden en predikanten dringend willen aanraden dit boekje een plaats op de catechisatie te geven. Het is ook bij uitstek geschikt om het bij het belijden doen uit te reiken. En, als zelf behorende tot die categorie en als zodanig ervaring hebbende, zeg ik ook: laten grootouders het eens aan hun opgroeiende kleinkinderen cadeau doen! Ze zullen ondervinden hoeveel plezier die — en ook zij zelf! — daarvan zullen hebben!

P.S. Nog een woordje voor ds Algra persoonlijk: de slag bij Waterloo vond niet op 12 maar op 18 juni 1815 plaats en op 17 juni werd het regeringsconcept voor het Reglement voor de Herv. Kerk aan de leden der consulerende commissie. En voorts: huwelijken worden niet op het gemeentehuis „gesloten”.

C. VEENHOF — KAMPEN

Persschouw

Modernisten aan de schandpaal gezet door de Marxisten

In *Die Grenzboten*, het kerkelijke orgaan van de Alt-reformierten Gemeinden in Bentheim trof ik dit merkwaardige en ontdekkende artikel aan. Het is van de hand van dr H. Baarlink die onlangs aan de Theologische Hogeschool in de Oudestraat cum laude promoveerde tot doctor in de theologie.

Gedurende de laatste jaren hebben in de DDR (Oost-Duitsland) dichters in toemende mate naar bijbelse stof voor hun werk gegrepen. Wel te verstaan: *Marxistische* dichters. In het Zondagsblad voor Evangelische Gemeenten in de provincie Brandenburg „De Kerk van Potsdam”, nr. 41 van 9 oktober 1977 lees ik over een blijspel van Peter Hacks: Adam en Eva, verschenen bij Reclam in Leipzig 1976.

Naar de mening van de schrijver stelt het grote beeld van de zondeval „de

onvoorstelbaarheid van een ideale toestand” voor. De uittocht uit het Paradijs is de noodzakelijke weg naar de vrijheid met al haar lijden en risico's.

Nadat Adam schaamteloos over zijn weg naar de vrijheid gesproken heeft, vraagt Eva aan God: „Heere, U verbergt Uw ogen. Spreekt hij heel anders dan hij moet spreken?” Het antwoord van God is kort: „Geheel zoals hij het moet”. Zonder optimisme en zich geheel bewust van het feit, dat alles altijd onvolmaakt is, spreekt Adam dan de, zoals men dat noemt, dialectische (schijnbaar tegenstrijdige) spreuk uit: „Het Paradijs — het was gekomen, toen wij het verloren”. Daarop weent God. En Eva is ontroerd en zegt: „U weent, Heere. Heeft hij U zo sterk teleurgesteld?” En dan zegt God: „Neen, mensen, jullie hebben gelijk. Gaat Uw gang!”

☆☆☆

Een spotter?

Waarlijk niet.

Hij neemt op, wat anderen voor hem van de geschiedenis van de zondeval gemaakt hebben. Hij veroorzaakt een schokeffect en naar aanleiding van de woorden van de recencent in genoemd kerkblad wil hij dat blijkbaar. Hacks vindt het van de Christenen dwaas, de boodschap van de Bijbel zo goedkoop prijs te geven ten gunste van een moderne kletsboodschap. In een woord achteraf gaat hijzelf op dit thema in. En dan begint het voor schut zetten. Luister naar hemzelf. „Het Christendom zou voor die Christenen gered moeten worden, die al het mogelijke en onmogelijke op de mesthoop gooien. Eerst vond men in de mest de Madonna's liggen, die de Christenen uit hun kerken gegooid hadden. — Dat zou de kunstenaars nog naar de zin kunnen zijn. — Zij verzamelden de oude moedergodinnen en zetten ze thuis in hun vertrekken met kunstvoorwerpen. — En sedert kort vinden de kunstenaars, als ze langs de mesthopen lopen, ook de Heilige Geest, de Zoon en niet zelden de Vader. De Christenen zelf hebben ze weggegooid. — Ze hebben het Christendom verkleind tot een restant van uitspraken over gerechtigheid, deugd en de oprichting van een meer waardige wereld...”

☆☆☆

Horen wij dat? Hoe een marxist de ketterijen in de kerk te kijk zet? Hoe hij een leertuchtproces opent tegen die modernisten in de kerk, die met de Vader en de Zoon en de Heilige Geest tegenwoordig evenzo weinig kunnen beginnen als de beeldenstormers met de heiligenbeelden?

Hij heeft slechts bijtende spot over voor die zogenaamde Christenen, voor wie naar zijn woorden het Christendom gered zou moeten worden. Een marxist, die nadent applaudeert zeker niet, als mensen in de kerk menen alles op de mesthoop te moeten werpen, wat boven het geloof in het heden uitgaat. Hij heeft daarvoor alleen maar verachting over. — en hij is daarbij ook nog wat moediger en minder mis te verstaan als menigeen binnen de kerk. Hij kent kennelijk ook niet de terughoudendheid, die meestal direct binnen de kerken opduikt, als het om de vraag gaat, of hier of daar de maat van de ketterij niet vol is. Hij schijnt helemaal niet het zogenaamde probleem van vele protestanten te kennen, dat, zoals men meent, niemand behalve God een oordeel toekomt over de Waarheid en de leer der dwaasheid. De marxist heeft door Gods „algemene” genade een goede speurzijn ervoor, dat

tegenwoordig iets geheel anders wordt prijsgegeven, op de mesthoop wordt gegooid, als Madonnabeelden, rozenkranzen of dogmatische droghe kost.

En wat er dan overblijft: „Een rest van uitspraken over gerechtigheid, deugd (moraal) en de vorming van een waardiger wereld”, sociaal-kritische theorieën, de roep naar zogenaamde structuurverandering, het gemakkelijk te geloven gepraat over een wereld zonder uitbuiting; dat alles verdient naar de mening van de marxist Hacks niet meer de naam, christelijk genoemd te worden. Daarom kan hij op zijn best zijn blijspelen daarover schrijven. Terwijl het een tragedie is!

☆☆☆

De kerk in de DDR publiceert dit „aan de schandpaal-stellen” van het modernistische, uitgeholde Christendom. Zij ziet wellicht achter de marxist Hacks een Andere, Die in de Hemel woont en licht en spot. Door het nadenken over dit alles komt in mij de herinnering aan een gesprek boven, dat ik kortgeleden met een predikant in de DDR had. Hij vertelde mij, dat enige maanden geleden enkele kandidaten in de theologie een bezoekreis door de DDR hadden gemaakt en daarbij ook zijn gemeente hadden bezocht. Zij zouden zich uitgebreid op de hoogte hebben gesteld, van wat er zo allemaal in de kerk gebeurde. Welnu, de predikant van de gemeente had hun verteld over de godsdienstoefeningen, over de zorg voor de belijdeniscatechisanten, over jeugdwerk en verzorgde jeugdvakanties en nog enkele dingen meer. Maar de bezoekers hadden voor prediking en onderwijzing, voor onderricht en jeugdwerk geen bijzondere interesse getoond. Op een manier, alsof dat allemaal bijkomstigheden waren. Tenslotte hadden ze gevraagd, of de kerk zich dan helemaal niet met de maatschappelijke politiek bezig hield. Ze hadden de indruk gemaakt, alsof dat nu eigenlijk het ware was.

Mijn broeder in de DDR vertelde mij dit enigszins grinnikend, maar in feite was hem dit zonder meer onbegrijpelijk. Ten eerste moet men al heel erg dom zijn, als men meent dat een kerk in de DDR zich met de politiek in de maatschappij of kritiek op de maatschappij kan bezighouden. Maar buiten dat, wat voor totale verwarring en verdwazing zit daarachter, als men meent: Dát heeft de Heere Jezus bedoeld, toen Hij de jongeren tot Zijn getuigen maakte, om het Evangelie aan alle schepselen te verkondigen.

☆☆☆

Staan daarom niet allen, die binnen de kerk verraad plegen tegenover het evangelie, aan de schandpaal van de marxistische schrijver Hacks?

De Heilige Geest, de Zoon en de Vader liggen op de mesthoop van het modernisme. Belijdenissen worden als lege formules, als oude dozen weggegooid. En dan maakt men zich op de wereld te verbeteren.

Wij willen zeker de sociale opdracht van de kerk niet loochenen. Wij zouden dwazen zijn, als we niet zouden erkennen, dat daar wat gebeurt, waar het Evangelie geloof vindt, waar mensen de vingerwijzing van de Vader volgen en waar de Heilige Geest ons in alle waarheid leidt. Maar dat is dan de kracht van het Evangelie, zijn draagwijdte, zijn werking. Wie de opdracht van de Kerk, haar centrale en niet-op-te-geven-opdracht ergens anders zoekt dan in de verkondiging van de gerkuisigde en op-

gestane Heer en Heiland Jezus Christus, heeft de opdracht in de mest geworpen. Hij staat daar zonder opdracht, ook al maakt hij voor zichzelf een heel programma. Wie niet gelooft in de veranderende kracht van de verkondiging van het evangelie in prediking en onderwijzing, maar wie voor zichzelf een programma maakt, die „stelt vlees tot zijn arm” en bouwt op zand. In plaats van het Evangelie komt dan opnieuw een wet, de wet van het eigen handelen.

Tegenover dit ontmoedigend en beloftelees streven staat nu merkwaardig verkwikkend het getuigenis van Christenen in de DDR, waaraan we bemerken welke kracht Gods Woord heeft, wat vandaag de prediking van het evangelie vermag, wat dáár gebeurt, waar Gods Geest mensen leidt. De ware revolutie doet zich dáár voor, waar het de door God gewerkte revolutie in mensenharten is, waar alles verandert, waar alles eenvoudig op grond van de roep: „Geloof in de Heere Jezus Christus, dan wordt alles anders. Volg Hem na, dan wordt het leven weer waard om te leven, ook het leven van de ander.”

☆☆☆

Het is ons wél, dat kandidaten in de theologie het Oosten van ons vaderland bezoeken. Maar ze moeten zich daar maar laten vertellen wat de Geest aan diegenen doet, die Jezus Christus uit de doden opgewekt heeft. Ze zouden moeten vragen of dáár het evangelie een reddende kracht is. Dan zouden ze veel kunnen horen en in dat vele het éne: Ja, het Evangelie heeft kracht en deze kracht is onvergankelijk veel troostvoller (voor zijn vrienden) en onvergankelijk veel belangrijker (voor zijn vijanden) dan het gedaas en gedoe van maatschappelijk-politieke acties.

Toen ik dit artikel gelezen had dacht ik aan een woord van dr W. v. d. Bergh „het geweten der Dolantie”. Hij zei nl. eens: je moet altijd goed naar de vijanden van de kerk luisteren — die zien haar gebreken het scherpst.

boekbespreking

Het Gebed

M. R. van den Berg, f 3,50.

(Uitgegeven in de reeks 'hulp bij Bijbelstudie' door het Gereformeerd Landelijk Jeugd Comité, i.s.m. Buijten en Schipperheijn te Amsterdam.)

Om maar met de deur in huis te vallen: een fijn boekje; gewoon fijn!

Het beoogt in een 15-tal schetsen hulp te geven aan Bijbelkringen voor jongeren en jeugdverenigingen e.d. bij Bijbelstudies over het gebed. Zeven daarvan gaan over thema's als 'wat is bidden', 'verhoring', 'voorbede', 'gebedsgenezing'. Acht schetsen staan stil bij de bediening uit het Onze Vader, dat de Here Jezus zijn discipelen en ons leerde.

Het boekje telt in totaal 19 pagina's 'echte' tekst (inhoudsopgave en voorwoord etc. niet meegerekend); het grootste deel daarvan (12 pag.) is gewijd aan

de diepe betekenis van het Onze Vader. En terecht!

Bij elke schets legt ds v. d. Berg één of meer vragen/opdrachten aan de lezer voor, die hem (of haar, natuurlijk) goed op weg helpen m.b.t. het aan de orde zijnde thema.

Een voorbeeld:

In de schets bij de bede 'Geef ons heden ons dagelijks brood' zijn o.m. de volgende twee opdrachten opgenomen:

1e — Ga er eens op letten bij het lezen van de krant en het luisteren naar nieuwsuitzendingen en aktualiteitsrubrieken hoe vaak je kreten tegenkomt als 'wij eisen', 'wij nemen dit niet langer' enz. Waarom is deze manier van spreken niet Bijbels?

2e — Bijbels gezien is de mens rentmeester en geen eigenaar van het goed dat God hem ter beschikking stelt. Bestudeer de onderstaande Bijbelgedeelten en ga na wat ze over onze omgang met geld en goed te zeggen hebben: 1 Tim. 6 : 7-10, 17-19; Matth. 19 : 16-26; Luk. 16 : 19-31; Ex. 16 : 17, 18; Deut. 16 : 1-11; Hand. 2 : 44, 45, 4 : 32-37.

In deze schets wijst ds Van den Berg erop dat de 'moderne mens' vervreemd is van deze vierde bede en meent dat hij best voor zijn eigen hachje kan zorgen, dáár heb je God niet voor nodig, dáárvoor hoef je niet te bidden.

Uit het voorbeeld wordt wel duidelijk, dat vragen omtrent het bidden aan de orde komen die van wezenlijk belang zijn voor een christen in deze tijd, in deze wereld. Ik acht dit boekje dan ook inderdaad een goede 'hulp bij bijbelstudie', en dat niet alleen voor de jongeren onder ons, maar evenzogoed voor de ouderen (voor Bijbelkringen, mannen- en vrouwenverenigingen e.d.). Overigens leent het zich ook voor persoonlijke Bijbelstudie en/of 'stille tijd'.

Nog een drietal min-of-meer kritische opmerkingen:

— De tekst op pag. 6 bevat naar mijn indruk een aantal zinnen, die niet voor de lezer(es) maar voor de redakteur of zetter bestemd zijn. Jammer, zo'n slordigheidje! Nog spijtiger is het dat het kennelijk geplande literatuurlijstje is komen te vervallen; het zou een welkome aanvulling zijn geweest. Er is zoveel fijne lectuur over het bidden, die niet bepaald bij ieder bekend is.

Misschien wordt in deze manco's in een volgende druk, of via een inlegvel voorzien?

— De vragen op pag. 14 (over het 'humanisme') en pag. 19 (over 'koninkrijk Gods versus marxistische heilstaat') acht ik zeker van groot belang, maar in een 'hulp bij Bijbelstudie' over het gebed enigszins buiten de orde.

— Lijkt het niet zinvol om ook een weinig stil te staan bij diverse 'vormen/typen' van gebed, omdat daarover nog wel eens misverstanden en vooroordelen bestaan (bijv. ten aanzien van een z.g. open kringgebed). Weliswaar is de 'vorm' bij het bidden nu niet direct het belangrijkste, maar enige aandacht daarvoor zou wellicht wat problemen kunnen voorkomen, m.n. in kontakten met christenen van een ander 'pluimage'.

Maar deze kanttekeningen doen niets af aan het begin van deze recensie: „een fijn boekje; gewoon fijn!” Zeer aanbevolen.

Aad Biersteker

VAN ALLES WAT

(Soemba-Borneo)

„De aardbeving (medio augustus) heeft blijkbaar in Nederland een grotere indruk gemaakt dan hier op Soemba. De aardbeving heeft hier geen indruk noch sporen nagelaten, weshalve we er niet aan gedacht hebben erover naar Nederland te schrijven. Hadden we geweten dat de nieuwsmedia er zoveel drukte over hadden gemaakt, dan hadden we natuurlijk wel dadelijk even naar Nederland geschreven. In de Nieuwsbrief schrijf ik er wel verder over” (ds Goossens in een brief, die we vorige maand ontvingen).

De familie Ter Maat vertrok 21 november jl. naar Soemba en op de zondag daarvoor namen we als gemeente van Den Haag afscheid van hen. Daarbij is het volgende gezegd: „Als jullie morgen het vliegtuig in stapt, als dan de motoren aanslaan en het toestel de lucht in gaat, kijk dan elkaar maar eens goed aan. Je kunt dan niet veel zeggen, maar des te meer denken. Los van de grond, los van de familie, los ook van ons, van de kring van onze gemeenten en van de vereniging S.O.S. Jullie op weg naar Soemba, je toekomstige bestemming; voor ons is er het dagelijks bezig zijn hier.

Dat is 't afscheid, de afstand, het weggaan, het breken van banden. En dat voor lange tijd. Je kunt niet meer terug. Zoveel duizenden p.k. trekken je naar het zuid-oosten, naar Indonesië, naar Soemba.

We willen van jullie als gemeente, nú samen en straks ook als leden stuk voor stuk, afscheid nemen. Wat te zeggen op dit moment? Eigenlijk is vandaag álles al gezegd. Vanmorgen in de preek en in 't gebed. Je hebt dat wel verstaan over de gezonde leer, die óveral heil wil brengen. En hoe je in de landbouw bezig, daar ook iets van mag laten zien. En ook vanmiddag. Ja, dat toch óók? Het was voor ons allemaal, maar zeker in jullie situatie, sprekend dat we de zégen van de HERE mee naar huis kregen, ook mee naar Soemba.

De genade van onze Heer Jezus Christus, Zijn redding, gunst en bijstand,

en de liefde van God, onze Vader, Zijn zorg, die we dagelijks hoeven, opdat we leven en werken kunnen en het uithouden in deze wereld,

en de gemeenschap van de Heilige Geest, Die altijd en overal met ons is en die, als we 't soms zelf niet meer weten, uitkomst biedt,

dat álles nemen jullie mee, via Schiphol en Djakarta naar Parai Puluhamu. En op die plaats van de goede boodschap gaat dat dóór: die zegen. Totdat je weer terugkomt, als onze Heer tenminste tevoren niet zelf verschenen is.

Wat moeten we daar nog aan toevoegen? We zijn een gezegend volk, jullie zijn gezegende mensen. We wensen van harte, dat je dáár in geloof mee bezig bent en

De plaats van de vrouw in de gemeente

In de loop van het vorige jaar hebben verschillende scribenten geschreven over het onderwerp „De plaats van de vrouw in de gemeente”.

Ons is gebleken dat er behoefte bestaat aan bundeling van deze artikelen in een brochure. Aan deze behoefte komen wij graag tegemoet.

Begin februari zal daarom een brochure verschijnen met daarin de artikelen van Rev. Don. Codling, Dr D. Holwerda, Ds G. Janssen en Drs H. de Jong. U kunt deze brochure bestellen door overmaking van de prijs volgens onderstaande tabel naar postrekening 404945 t.n.v. penningmeester Geref. Persvereniging, Heemstede, met daarbij de vermelding van het aantal gewenste exemplaren.

De prijzen inclusief verzendkosten zijn:

1 exemplaar	f 3,50
5 of meer exemplaren	f 3,25 per exemplaar
10 exemplaren of meer	f 3,— per exemplaar
25 of meer exemplaren	f 2,75 par exemplaar

De redactie

daáruit álle kracht en wijsheid ontvangt. En wat zullen jullie dat nodig hebben! De banden, die er tussen ons liggen, blijven. De gemeente wil je graag als een soort buitenleden beschouwen en je zo af en toe schrijven en de contacten, die we hebben met de familie Goossens en onze Soembanese broeders en zusters gelden ook ten opzichte van jullie. En we vragen: schrijf ons ook eens, onderhoudt de contacten.

Fijn, dat we zó van elkaar afscheid mogen nemen en dan toch verbonden blijven in onze Heer.”

Correspondentie zo rond de jaarwisseling stelt ieder op prijs. Maar geldt dat niet heel bijzonder onze op Soemba werkende broeders en zusters? Schrijft U toch hen eens of stuur een kaart. Het adres van de familie Goossens zowel als van de familie Ter Maat is: Parai Puluhamu, post Waingapu, SOEMBA (Indonesië).

Nummer 53 van de Nieuwsbrief bevat 32 bladzijden informatie over Soemba en over het werk dat ten behoeve daarvan gedaan wordt. Vraagt U eens een proefnummer aan bij br. D. Smits te Vlaardingen, Koekoekstraat 25 (tel. 010-355261). Voor nog geen tientje ontvangt U 8 maal per jaar een exemplaar van dit tijdschrift. En het is de moeite waard.

Aalt van de Glimd, Je mag — een denkwerkboek voor jongeren over de wereld van morgen. De auteur (was ontwikkelingswerker en is godsdienstleraar) wil met de jongeren van vandaag in gesprek zijn over wat hen in deze wereld zo irriteert en wat zij 'morgen' graag anders zouden willen.

Dit 90 bladzijden tellende boekje is door uitgeverij Kok, Kampen op de markt gebracht voor f 10,90.

Ir. J. v. d. Graaf e.a., Met het oog op ons welzijn — aspecten van het maatschappelijk leven in Bijbels licht. Samen met o.a. Prof. C. Veenhof is door Ir. v. d. Graaf een serie artikelen geschreven, waarin breder wordt ingegaan op de achtergronden van het bezig zijn in het sociale leven. Alle auteurs zijn vanaf het eerste uur betrokken geweest bij het werk

van de Geref. Sociale Akademie te Ede. De bundel telt ruim 150 pagina's en is een uitgave van Kok, Kampen. Prijs: f 17,50.

Francina Hinlopen, De geschiedenis van de harp en haar betekenis in de eredienst van Israël. Het Woord vooraf is van Prof. dr J. P. Boendermaker. Het boekje is samengesteld uit artikelen uit het Centraal Weekblad. Uit het Woord vooraf: „een harpiste volgt de weg van de harp in de Bijbel en dat is zeer verrassend”. Uitgever: Kok, Kampen; 32 pagina's; f 5,75.

P. Keuning, Appie Nijland. Een bijna klassiek verhaal dat speelt in het begin van deze eeuw. De eerste druk dateert uit 1918; nu is dan de derde druk verschenen. Ruim 200 bladzijden; f 14,90; uitgever: Kok, Kampen.

Dr I. van der Sluis, Het recht om grootmoeder te doden. Een korte geschiedenis van de euthanasiebeweging sinds 1870, geschreven door een wetenschappelijk hoofdmedewerker aan de Medische Faculteit van de Universiteit van Amsterdam. Het verscheen ter gelegenheid van het eerste lustrum van het Nederlands Artsen Verbond, dat zich op het standpunt stelt dat de medicus het menselijk leven tot het uiterste moet beschermen. 90 pagina's; f 12,—; uitgegeven door Buijten en Schipperheijn, Amsterdam.

Gien Karssen, Een vrouw naar Mijn hart. In de Telos-serie verscheen een nieuw boek van de schrijfster van o.a. „Vrouwen in de Bijbel” en „Nogmaals maninne”. Dit nieuwe boek wil een geschreven portret van de vrouw in Spreuken 31 zijn. 142 pagina's; f 14,90; uitgever: Buijten en Schipperheijn, Amsterdam.

Mogelijk wordt op één of meerdere van deze uitgaven in een recensie teruggekomen.

KAND. A. DEN BOER — Kandidaat A. den Boer legde ter vergadering van de kerken binnen het regionaal ressort Enschede-Zwolle d.d. donderdag 12 januari 1978 te Zwolle gehouden, met gun-

stig gevolg peremptoir examen af en werd zo toegelaten tot de Dienst van het Woord en van de sakramenten in de Gereformeerde Kerken (Vrijgemaakt b.v.) in Nederland. De bevestiging en intrede in de kerk van Deventer en in die van Langeslag zullen D.V. plaatsvinden in een gemeenschappelijke kerkdienst, die zal worden gehouden op vrijdag 27 januari a.s. 's avonds om 8.00 uur te Deventer in het (syn.) gereformeerde kerkgebouw: „Het Open Hof” aan de Karel de Grotelaan. Als bevestiger zal voorgaan Ds J. Stuij van Urk.

KAND. W. LOUWERSE — Kandidaat W. Louwerse te Apeldoorn legde in bovengenoemde vergadering op dezelfde datum eveneens met gunstig gevolg peremptoir examen af en werd zo toegelaten tot de Dienst van het Woord en van de sakramenten in de Gereformeerde Kerken (Vrijgemaakt b.v.) in Nederland. Op zondag 5 februari a.s. zal kandidaat Louwerse D.V. in de morgen dienst, die om half tien begint en in de aula van de Oranje Mavo gehouden wordt, door Ds F. van Deursen te Apeldoorn bevestigd worden als predikant van de kerk te Hengelo (Ov.). In de middagdienst, die om half vier begint en gehouden wordt in de (syn.) gereformeerde Sionskerk aan het Berfloplein hoopt Ds Louwerse dan intrede te doen.

REGIO ENSCHEDE-ZWOLLE — De regionale vergadering van kerken binnen het ressort Enschede-Zwolle d.d. 12 januari jl. heeft unaniem adhesie betuigd aan het voorstel van de kerk van Enschede-Noord om de eerstkomende Landelijke Vergadering te Wezep (Gld) te verzoeken de commissie voor contact met andere kerken op te dragen zich te wenden tot de e.k. generale synode van de Gereformeerde Kerken (Vrijgemaakt binnen verband) met als doel samen te spreken over alles wat beide kerken-groepen verbindt en tot nu toe gescheiden houdt.

DS D. K. SMIT — Ds D. K. Smit te Zwolle-Dalfsen zal eind januari opnieuw een operatie dienen te ondergaan in één van de ziekenhuizen te Zwolle. Uiteraard zal ds Smit na de operatie enige tijd zijn ambtelijke werkzaamheden niet kunnen verrichten.

Uit het KORT VERSLAG van de vergadering der kerken in de regio Alkmaar-Zaandam op woensdag 14 december 1977 te Zaandam:

„9. In de rondvraag der kerken vraagt de kerk te Krommenie of in bijzondere gevallen ook niet-leden van onze kerken mogen worden toegelaten tot het Heilig Avondmaal. De vergadering geeft een genuanceerd antwoord en wijst erop, dat het avondmaal is ingesteld voor hen, die echt in de Here Jezus geloven en dat in schriftuurlijke wijsheid rekening moet worden gehouden met het geestelijke belang van de betrokkenen en van de gemeente.”

KAMPEN — Van de adviescommissie — De belangrijkste zaak op de agenda van de laatste maanden was het beroepen van een derde zendeling in de plaats van ds Van Stelten. De commissie heeft uitvoerig de mening gevraagd van de beide zendingen. Ook heeft zij gezocht naar predikanten die de vacature zouden kunnen vervullen. Tenslotte heeft de commissie aan de kerkeraad een advies gegeven, dat in grote lijnen is overgenomen. Het voorlopige besluit treft u hieronder aan. Voorlopig, omdat eerst nog de steunbiedende ker-

ken moesten worden gehoord. Dit is inmiddels gebeurd op 16 november jl., toen bleek dat de afgevaardigden in meerderheid konden instemmen met het besluit.

Voorlopig kerkeraadsbesluit inzake 3e zendeling.

De Raad van de Gereformeerde Kerk van Kampen heeft — na brede voorbereidende werkzaamheden van de adviescommissie voor de arbeid van de eigen zending — in zijn vergadering van woensdag 7 september 1977, betreffende de noodzaak en de wenselijkheid van het beroepen van een zendeling in de plaats van ds D. J. van Stelten het volgende overwogen:

1. De beide zendingen geven in deze zaak niet eensluidende adviezen.
2. De predikant die ons geschikt leek voor dit ambt zou op dit moment heel moeilijk een beroep in overweging kunnen nemen.

Gedachtig aan de regel: „Bij twijfel onthoude men zich totdat er meer duidelijkheid komt”, leek het de kerkeraad goed toe de beroeping uit te stellen.

Dat is iets anders dan „er van af zien”. De verantwoordelijkheid voor de overbelasting van onze zendingen en hun gezinnen weegt ons nl. zwaar. Daarom besloot de kerkeraad de beroeping van een derde zendeling een jaar uit te stellen.

In dat jaar zullen de zendingen voldoende gekwalificeerde evangelisten moeten aantrekken (lieft ook een bekwaam 'technische man').

Lukt dit niet dan kan de kerkeraad de verantwoordelijkheid voor de overbelasting van onze zendingen niet langer op zich nemen.

Dan zal hij, zo de HEERE wil, alsnog overgaan tot het beroepen van een derde zendeling.

Uiteraard kan de kerkeraad zich genoodzaakt zien van zijn ingenomen standpunt af te wijken.

Dat kan nodig zijn als:

1. Over een jaar beide zendingen eensgezind van oordeel zijn, dat beroeping van een derde zendeling niet verantwoord is;
2. Als door het uitvallen van één van de zendingen of andere gewijzigde omstandigheden of inzichten wij ons genoodzaakt zien binnen de termijn van één jaar een zendeling te beroepen.

w.g. J. H. Kamerbeek, h.t. praeses
J. Bos, h.t. scriba

(Overgenomen uit het „Zendingsblad” d.d. december 1977)

ADRESSEN

Het adres van Kand. A. den Boer, beroepen predikant van Deventer-Langeslag, is: Twentseweg 124, Heino, post Dalfsen. Tel. 05729-2753.

Helaas ben ik een aantal

OUDE JAARGANGEN VAN OPBOUW

kwijt geraakt.

Zijn er misschien lezers, die hun voorraad zouden willen uitdunnen? Het gaat om de elfde jaargang en later (vanaf april 1967).

M. H. T. Biewenga, Schuttevaerkade 9, Zwolle, tel. 05200-34002.

„Nooit kan 't geloof te veel verwachten, des Heilands woorden zijn gewis.”
Gez. 27 : 1 en 2

Heden nam de Heere, na een geduldig gedragen lijden, in volle zekerheid van het geloof tot Zich, Zijn kind, mijn lieve man, onze zorgzame vader, opa en zwager

DRIES VAN UNEN

op de leeftijd van 64 jaar.

Hasselt, H. VAN UNEN-BOOM
Ommen, JAN WILLEM en ALIE
Hasselt, JANNIE
Hoogeveen, ANNIE en WIM
Hasselt, JAN en WILMA
Kampen, GERRIE en HOMME
Hasselt, HENNIE en JOHAN (verloofde)
GERRIE BOOM
en kleinkinderen

Hasselt, 11 januari 1978
Regenboogstraat 7

De teraardebestelling heeft inmiddels plaats gehad.

Tot zijn Hemelse Vader is heengegaan onze broeder ouderling

Dries van Unen

op de leeftijd van 64 jaar.

Het blijmoedig getuigen van zijn liefde tot God is de familie en onze gemeente tot rijke troost.

„Want uw goedertierenheid
is beter dan het leven;
mijn lippen zullen U roemen.”
Ps. 63 : 4.

Kerkeraad en gemeente
van de Gereformeerde kerk
Vrijgemaakt te Zwartsluis.

Zwartsluis, 11 januari 1978

Ruim huis

met voor- en achtertuin, c.v., t.v. enz. te huur als

VAKANTIEWONING

in Dalfsen a/d Vecht (Ov.)

In de periode van 1-7 tot 12-8.
Slaapgelegenheid voor ± 5 pers.
Omgeving zeer bosrijk, prachtige fiets-wandelroutes.
Verw. zwembad, viswater aanwezig.

Fam. L. W. Mol, Eschstraa t19,
tel. 05293-1783

PLAATS

UW FAMILIEBERICHTEN IN DIT BLAD !

Interkerkelijke jongeren vakantie-reizen

naar de Oostenrijkse boerderij.

Hollandse kost.

Door omstandigheden gaan wij dit jaar maar 3 reizen organiseren naar het prachtige Bregenzerwäld.

Door onze jarenlange ervaring zijn wij vlug volgeboekt, bel of schrijf per omgaande.

1 juli t.m. 12 juli 12 dagen
14 juli t.m. 25 juli 12 dagen
25 juli t.m. 5 aug. 12 dagen

Leiding: Heer J. Wijnsma en Mevr. T. Wijnsma.

Inlichtingen: Roptawei 3, Metslawier, telefoon 05192-293.

Redactieleden:

Ir. A. W. Biersteker; Drs H. de Jong; Mr. dr J. Meulink; D. W. L. Milo; Ds E. R. Postma

Adres van de Redactie:

Ds K. Muller, Riouwstraat 59, 1521 SC - Wormerveer
Tel. 075-282589.

Adres voor de rubriek Kerknieuws:

Ds O. Mooiweer, Volksparksingel 45, Enschede, tel. 053-310259

Advertenties en druk:

Drukkerij „Steenbergen”, Nooitgedacht 3, Zeist,
tel. 03404 - 12452.
Advertenties inzenden tot dinsdagmorgen 10.00 uur.

Abonnementenadministratie:

Kon. Wilhelminalaan 38, Leersum, tel. 03434-4288

Abonnementsprijs:

f 39,— per jaar of f 20,— per halfjaar.
Buitenland f 45,— per jaar of f 60,— per luchtpost.
Giro 40 49 45.

Abonnementen kunnen ieder moment ingaan, doch slechts per 31 dec. eindigen. Opzeggen uiterlijk tot 15 november.